

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЛУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

LVI/3—4

Посвећено ПАВЛУ ИВИЋУ

Уређивачки одбор:

*др Даринка Горџан-Премк, др Ирена Грицкаџи, др Милка Ивић,
др Александар Лома, др Александар Младеновић, др Мирослав Николић,
др Асим Пецо, др Слободан Реметић, др Живојин Сјанојчић,
др Светозар Симијовић, др Срејко Танасић, др Зузана Тојолињска,
др Драго Ћујић, др Егон Фекеше*

Ову књигу Филолога уредио
СЛОБОДАН РЕМЕТИЋ

БЕОГРАД
2000

ДИМИТРИЈЕ Е. СТЕФАНОВИЋ
(Будимпешта-Београд)

О АДМИНИСТРАТИВНОМ ЈЕЗИКУ СЕНТАНДРЕЈАЦА У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XVIII ВЕКА*

Специјална лексика у земљишним књигама места Сентандреје (Мађарска), које су исписане на крају треће четвртине XVIII века на славеносрпском језику, носи обележја новијег периода у развоју терминологије код Срба, што значи да обилује страним изразима, позајмљеним из разних европских језика, а истовремено, у односу на ранији период, у њој је знатно смањен број турцизама.

Сентандреју, град на десној обали Дунава, двадесетак километара северно од Будимпеште, 1690. године у великом броју су населили Срби, а у мањем броју и припадници других балканских народа.¹ Непосредно пре Велике сеобе место је остало такорећи пусто. Услед сталних миграција крајем XVII и током XVIII века у њему се развијала економска, друштвена а донекле и културна симбиоза више етничких заједница различитих вероисповести. Локална администрација се водила на језику Срба, који су све до краја XVIII века махом чинили већину или половину становништва.² Тиме се Сентандреја сврстава међу оне угарске градове са вишеетничким саставом у којима се локална управа обављала на језику најбројније етничке заједнице.³

* Рад представља опширнију варијанту реферата „Специјална лексика сербских текстова в кадастрових књигах г. Сентандре (1775-1776 г.)“, који је прочитан на научном скупу: *Towards European Terminology*, Будимпешта, 21. 5. 1998.

¹ Dóka Klára, *Szentendre története írásos emlékekben*, Szentendre 1981, 15-16.

² О томе в. бројчани однос римокатолика према укупном броју становништва Сентандреје 1767. (1497 према 3565 душа) и 1773. године Сентандреје са приградским насељем Збегом (1936 према 3972 душе), као и да су 1791. у Сентандреји биле 2063 православне душе. Ти подаци су објављени у новијем издању: Dr. Katona Gyuláné Szentendrey Katalin, *A Szentendrei Katolikus Egyház és Plébánia története 1002-1992*, Szentendre 1996, 170; 245.

³ Kosáry Domokos, *Művelődés a XVIII századi Magyarországon*, Budapest 1980, 6.

За развој културе и језичке ситуације у граду од великог значаја били су успон у занатству, трговини и виноградарству, стварање и јачање грађанског staleжа нарочито у другој половини XVIII века, као и административно и урбанијално сређивање имовинских односа 1772. године.⁴

После вишедеценијског заједничког живота већина становника могла је барем на нивоу свакодневне комуникације да се споразумева на језицима свих већих етничких заједница — Срба, католичких „Далматинаца“ (како су они себе звали), Мађара и Немаца, а временом и Словака.⁵ Тако за већину становништва у првој половини века језик администрације са српском народном основом није био неразумљив.⁶ За овај рад ексцерпирани текстови из друге половине века, међутим, показују да је изражавање на мање или више чистом народном језику замењено књишким славеносрпским језиком. Тај је језик у зависности од способности или учености писара и писаца, поред српског народног, садржавао и изражајне типове рускословенског, руског, као и српкословенског језика, то јест славенизме. Био је то хибридни језички израз без обележја нормираности према савременом схватању. У њему су се могле смењивати варијанте из различитих изражајних типова за означавање исте садржине.⁷

Промене у стварности, јављање нових појмова активирало је стварање таквих језичких средстава која у већој мери омогућују апстракције и прецизирања него у развоју обичног разговорног језика.⁸ Актуелна специјална лексика показује да су се таква језичка средства проналазила у славеносрпском, као домаћем, и у оним језицима (латинском, мађарском и немачком) који су на дијахроном нивоу били

⁴ Dóka Klára, *о. с.*, 25–49, 61–64.

⁵ Тако стање добро илуструје чињеница да је још у првој половини овог века велики број староседелца града могао да се споразумева на мађарском, немачком, српском или „далматинском“ и словачком језику.

⁶ Оновремени записници градске управе, на пример, водили су се на српском народном језику. О томе в. одговарајућу књигу записника која се чува у Архиву Вацког одељења Пештанске жупаније (Pestmegyei Levéltár Váci Osztálya) под ознаком: *V 303 Szentendre Mezőváros Tanácsának iratai; a) Tanácsülési jegyzőkönyvek 1721–1848*. Примера ради наводимо два текста у вези са разменом некретнина из 1724. године: „10. фебруара Ђеорђије, Пејин брат, продаде место башче господару Ђурки кабаничару за 22 f“ и „13. фебруара продаде Ефрем катана виноград калуђеру Неофиту за 50 f, коншија је Бранко Дуњђерин“.

⁷ П. Ивић, А. Младеновић, *Славеносрпски језик*, Историја српског народа, IV–2, Београд 1986, 89.

⁸ Szathmári István, *A nyelvi funkcióról — a funkcionális stilsztika kapcsán*, Hungaro–Slavica 1997, Budapest 1997, 301.

значајни чиниоци у друштвено-културној ситуацији оновремене Угарске.⁹ Коришћење домаћих словенских лексема допринело је приступачности језика за већи проценат становништва. Било је у духу тада владајућег просветитељства да се ствара сопствени језички израз. Црквенословенски (рускословенски и српкословенски) и руски изражајни типови давали су славеносрпским текстовима, па и онима који су овде испитани, „легитимацију отмености“¹⁰, као и званичности, какву је имао и латински језик. С друге стране, многобројне позајмљенице¹¹ у специјалној лексици нису увек биле резултат немогућности да се нађе адекватна домаћа реч.¹² Њихово коришћење је значило и тежњу ка чвршћој интегрисаности у културно-језичку комуникацију ширег окружења. Овде треба истаћи и то да је у развоју поимања српског језика то био период када се разлике између „домаћег језика“ и других словенских, као и несловенских језика нису увек схватале као данас.¹³ Специјални изрази сентандрејских текстова „плурализмом порекла“ лексике сасвим се уклапају у период развоја терминологије код Срба, који је северно од Саве и Дунава отпочео око 1700. године и одликовао се продором позајмљеница из више европских језика.¹⁴

Специјална лексика о којој се овде говори пружа увид у сегмент језика којим су писани текстови сентандрејских земљишних књига крајем 1775. и током 1776. године. Тај (случајни) лексички узорак званичног језика Сентандрејаца ексцерпиран је из земљишне књиге под насловом: *Прошколо фондуралов в краљево-короналнија вароши (!) Сентандреји, зачети њисати се 2. декеб[рија] 1775. за бировсџива з[осјо]д[ина] Пејтра Пајрике, сјисујем мноју Георгијем Фелдвари варошким грунџфервалџером — њако разумјевши њџо и како*

⁹ Kosáry Domokos, *о. с.*, 62–64.

¹⁰ П. Ивић, А. Младеновић, *о. с.*, 86.

¹¹ Под позајмљеницама у овом раду подразумевамо оне речи које су преузимане директно из неког од несловенских језика, као и оне које су посредовањем једног од тих језика ушле у оновремени језик Срба, а под домаћим речима подразумевамо речи словенског порекла у истом језику.

¹² Да су се могле наћи одговарајуће домаће речи, између осталог, потврђују одреднице у лексикону: В. Михајловић, *Посрбице од Орфелина до Вука*, I–II, Нови Сад 1982–1984.

¹³ О томе в. Е. Fekete, *Joakim Stulli poslednji hrvatski leksikograf starijeg razdoblja*, [поговор у репринт издању:] Joakim Stulli Dubrovčanina Rječnosložje u Dubrovniku MDCCCVI, III, München 1987, IV.

¹⁴ П. Ивић, *Развој терминологије у језику средњовековних Срба*, Глас САНУ, CCCXXV, Одељење језика и књижевности II, Београд 1980, 63.

*грунѝ биваѝели једин оѝ другог ѝродајуѝ и једин оѝ другог куѝујуѝ и ѝромену ѝвореѝ.*¹⁵ Наслов добро наговештава профил лексике. Текстови су исписани вештом руком, правилним брзописним ћирилским словима. Њихов спољашњи изглед је у сагласности са јасним и прецизним стилем, погодним за изражавање сложених садржина, што претпоставља дужу традицију и увежбаност у овој врсти писменог општења.

Једночлани и вишечлани изрази сврстани су у неколико лексичко-семантичких група са могућим подгрупама:¹⁶

1. Изрази чија се значења односе на *јавну уѝраву и администѝрацију*.

1.1. Називи лица са управном или административном функцијом: лат. *ђенералис ѝерцеѝѝор*, перцептор 1748, *ноѝтаријус* 1708, мађ. *биров*, само у значењу „судија“ 1700, у актуелној грађи „челник градске управе“, мађ.-герм. *варошки грунѝфервалѝер*, варошки 1705.

1.2. Називи установа јавне управе и мандата дужносника: лат. *магистѝраѝ* 1709, *магистѝраѝски* 1748, *магистѝраѝуални* 1793, *сенатѝ* 1743, мађ. *бировстѝво*, *немешка вармеђа*, немешка 1793, вармеђа 1717.

1.3. Називи насељених ѝросѝора и ѝихове околине: мађ. *хаѝар* 1721, *хаѝариѝѝи*, турц. *сокак* 1716, *сокачић* 1787, слов.-лат.-мађ. *краљево короналнаја варош*, короналнаја 1797, варош 1666, лат.-тур. *ѝублични сокак*, публични 1751, сокак 1716.

2. Изрази чија се значења односе на *размену некретѝнина*.

2.1. Називи радѝи и поступака у вези са разменом некретнина: слов. *вједомо ѝвориѝѝи*, *даѝѝи на знаније*, *засвидјеѝелстѝвоватѝѝи*, *засједаније*, *изјавиѝѝи*, *крстѝојоложеније*, *куѝовање*, *ѝресказатѝѝи*, *ѝриказатѝѝи*, *ѝродаваније*, *ѝродавање*, *ѝромена*, *ѝромену ѝвориѝѝи*, *учиниѝѝи ѝромену*, лат. *инѝтерес* 1700, *ѝремониција*, *сесија* 1748, *фасија*, германизми латинског порекла у облику пас. парт. перф. *адмонираѝ(и)*, *ѝремонираѝ*, *ѝублицираѝ*, итал. *ѝрампѝа* 1767, *ѝрампѝѝѝи*, итал.-слов. *у ѝрампѝу ѝримѝѝѝи*, *учиниѝѝи ѝрампѝу*.

¹⁵ Књига се налази у Архиву Вацког одељења Пештанске жупаније (као под нап. 6 са ознаком: V. 307 Szentendre Mezőváros Telek- (Telekbírói) Hivatalának iratai, 1775–1848 (–1852); b) Teleklevelék jegyzőkönyvei (Protocollum fundualium) 1775–1821; 1775–1778.

¹⁶ Ексерциране јединице наводе се у транскрипцији савременом српском ћирилицом и групишу се такође и по пореклу из појединих (или више) језика. При таквом груписању указује се и на језик који је био посредник у позајмљивању. Уз оне јединице које су потврђене у *Грађи за речник стѝраних речи у ѝредвуковском ѝериоду* (В. Михајловић, I–II, Нови Сад 1972–1974) наводи се и година ѝиховог најранијег јављања у том речнику.

2.2. Називи предмета размене некретнина: слов. *виноград, дом, земуница, качара, њива, њразно место*, мађ. *мајур* 1757, *џарлог* 1706, герм. *грунџ* 1706, *штџалог* 1771, турц. *башча* 1706, слов.-герм. *домовни грунџ*, слов.-слов.-герм. *дом са њринадлежашчим грунџом*.

2.3. Називи докумената у вези са разменом некретнина: слов. *свидјетелноје*, лат. *облигација* 1727, *џроџокол фундуалов*, грч. порекла протокол 1748, герм. *грунџџух*, турц. *хесај* (есап) 1716, слов.-лат./лат.-слов. *џисаније фундуалноје / фундуалноје џисаније*, слов.-лат.-слов. *џромениџелно или комбијалноје џисаније, свидјетелноје фундуалноје џисаније*.

3. Изрази са значењем *средсџава џлађања*: лат. *дукаџ*, мађ. нем. порекла *крајџар*, мађ. итал. одн. лат. порекла *форинџ*¹⁷.

4. Изрази са значењем *јединица мера*: слов. *ден орађа, кођач*¹⁸, *мериџа, моџика*, мађ. *аков* 1708, мађ. нем. порекла *ферџаљ*¹⁹, герм. *клофџор* 1709.

5. Изрази за означавање *назива и ословђавања лица* кођа су забележена у поступку размене некретнина семантички су мађе хомогени, али по функцији спадају у специјалну лексику: слов. *биваџел, биваџелница, благоговјџни вадова, госџодар, госџодин, госџођа, госџођа, домађиџа, сесџриџина, суџруга, удова*, лат. *џуџор* 1716, *џуџоркиња*, мађ. лат. порекла *џлебанош*, герм. *џургер* 1708, турц. *конџија* 1708, грец. *јереј*, лат.-слов.-лат. *наџурална и џравилна џуџоркиња*, натурални 1703.

Од 103 ексцерпиране лексеме (без помођних речи) у 87 израза 52,4% су позајмљенице, 47,57% су словенског порекла.

Међу лексемама словенског порекла најбројнији су славенизми, а нешто мађе су заступљене речи из српског народног језиџа. Славенизмима се означавају апстрактнија и изричито специјална значења, најчешће радње, поступци и терминолошки називи (групе 2/1, 2/3, 4 и 5) нпр. *вједомо џвориџи, засвидјетелсџивоватиџи, крсџођолођеније, свидјетелноје, биваџел, биваџелница, благоговјџни*. Изрази из српског народног језика имају конкретнија значења, џима се често називају лица и предмети, обично су то и „јединице општег лексичког фонда“²⁰ (групе 2/1, 2/2, 4 и 5), нпр. *изјавиџи, куџовање, џро-*

¹⁷ О пореклу облика *форинџ* и *крајџар* в. L. Hadrovics, *Ungarische Elemente im Serbokroatischen*, Slavistische Forschungen, 48, Köln-Wien 1985.

¹⁸ О речи *кођач* са значењем јединице мере в. М. Влађинац, *Речник наших старих мера — у џоку векова*, III, Београд 1968.

¹⁹ О пореклу облика *ферџаљ* в. L. Hadrovics, *о. с.*

²⁰ Д. Гортан-Премк, *Полисџија и организација лексичког сисџема у српском језику*, Београд 1997.

мена, виноград, земуница, качара, њива, *йразно месѿо*, домаћница, *се-сѿричина*; међу јединицама мера: *койач*, *мерица*, *моѿика*. Понекад се исто значење обележава са два различита израза од којих је један славенизам а други је из српског народног језика, нпр. *йродаваније* и *йродавање*, *йромену ѿвориѿи* и *учиниѿи йромену*, *вадова* и *удова*, *госѿодин* и *госѿодар*, *госѿођа* и *госѿожа*. Два изражајна типа могу се јавити у истом сложеном изразу, нпр. *даѿи на знаније*, *ден орања*. Међу лексичким јединицама чија се значења односе на јавну управу и администрацију, као и на средства плаћања (групе 1 и 3), нема ниједне чисто словенског порекла, само је у сложеном и хибридном изразу једна реч српска (*краљево у краљево короналнаја варош*).

У ексцерпираном лексикону од туђица најчешћи су латинизми (21,6%), затим мађаризми (14,56%) и на трећем месту германизми (8,47%). Турцизама је сасвим мало (4,85%), још је мање италијанизама (1,94%) и један грецизам (0,97%).

Појмови из јавне управе и администрације најчешће се означавају латинизмима и мађаризмима. Латинизми имају сасвим прецизну једнозначну специјалну семантику (групе 1/1, 1/2, 2/1, 2/3, 3 и 5), нпр. *ноѿаријус*, *магисѿраѿи*, *магисѿраѿиски*, *сенатѿ*, *инѿтерес*, *йремониција*, *сесија*, *фасија*, *облигација*, *дукаѿи*, *ѿуѿор*. Бројност и представљеност у такоређи свим семантичким групама заснована је на ауторитету латинског као званичног језика на нивоу целе земље и већих административних области (нпр. жупаније), као језика белетристике, школства, научне литературе и, не на последњем месту, као језика римокатоличке цркве.²¹

Мађаризмима, као што се видело, означен је велики део специјалних назива из области администрације, јединица мера, као и део назива за конкретније појмове, који су били и у саставу општег фонда (групе 1, 2/2, 3, 4, 5), нпр. *биров*, *бировсѿиво*, *немешка вармеђа*, *хаѿар*, *мајур*, *ѿарлог*, *хаѿарѿиѿи*, *крајцар*, *аков*, *ферѿаљ*. Мађарски утицаји на српски и хрватски језик имају дијахроне аспекте који су у новијој литератури детаљно и поуздано испитивани.²² У анализи мађаризама треба имати у виду то да су у Сентандреји живели Мађари, и да су Сентандрејци живели у ширем мађарском окружењу. На употребу заступљених германизама такође је утицао локални немачки живаљ чији су представници учествовали у градској управи. То се

²¹ Kosáry Domokos, *о. с.*, 64.

²² Од одговарајуће литературе наводимо три издања: G. Schubert, *Ungarische Einflüsse in der Terminologie des öffentlichen Lebens der Nachbarsprachen*, Berlin 1982; L. Hadrovics, *о. с.*; Nyomárkay István, *Ungarische Vorbilder der kroatischen Sprachenerneuerung*, Budapest 1989.

добро потврђује већ у наведеном наслову земљишне књиге из које је ексцерпирана актуелна грађа. Осим тога, немачки утицаји на језик Срба у оновременој Угарској такође су имали одређену традицију.²³ Изрази немачког порекла, углавном појединачно, заступљени су у већини лексичко-семантичких група (1/1, 2/1, 2/2, 2/3, 4 и 5), нпр. *адмонирајт*, *иремонирајт*, *йублицирајт*, *грунџ*, *грунџфервалџер*, *грунџџух*, *клофџор*, *йургер*. Малобројни турцизми имају углавном конкретна значења и припадају лексички општег фонда: *сокак*, *сокачић*, *башча*, *хесай* и *кониџа*. Слично је и са италијанизмима *џрамџа* и *џрамџиџи*. Грцизам *јереј* потиче из средњовековне црквене терминологије и представља једну од оних специјалних лексема које се семантички не везују за сасвим секуларизовани стручни лексикон земљишних књига.

Позајмљенице су најчешће морфолошки и творбено адаптиране у домаћи језик. Примери са именицама: *биров* (мађ. *biró*), *аков* (мађ. *akó*), *магистратџ* (лат. *magistratus*), *сенатџ* (лат. *senatus*), *инџерес* (лат. *interessum*), *иремониџа* (лат. *premonitio*), *сесија* (лат. *sessio*), *фасија* (лат. *fassio*). Примери са придевима: *варошки* (мађ. *városi*), *коронални* (лат. *coronalis*), *фундуални* (лат. *fundualis*), *натурални* (лат. *naturalis*). Примери са глаголима: *хаџариџи* (мађ. *határ*), *йублицирајт* (пас. парт. перф., нем. *publiziert*). Неколико позајмљеница преузето је у оригиналном облику, а да се тиме није нарушио домаћи језички систем, нпр. *хаџар*, *џарлог*, *крајцар*, *ферџаљ*.

У духу домаћег, претежно српског народног језика су фонолошки адаптирани облици *ђенералис* (лат. *generalis*), *йублични* (лат. *publicus*), *адмонирајт* (нем. *admoniert*).

Од већ адаптираног облика *магистратџ* изведен је придев *магистратџски*, који се чешће користи и знатно је раније потврђен него придев *магистратџуални* (од лат. *magistratualis*).

Само мали број речи остаје неадаптиран у неке од нивоа домаћег језичког израза, нпр. именица *ноџаријус* (лат. *notarius*), придев *ђенералис* (лат. *generalis*); по фонолошком склопу сасвим су страни домаћем језичком изразу *грунџфервалџер*, *грунџџух*.

Тенденције словенизације позајмљеница, које се показују и у њиховој адаптацији, одражавају се у стварању оних сложених израза у чијем саставу су поједине лексеме из разних језика. У многим тим хибридни изразима заступљене су словенске лексеме, нпр. *краљево короналнаја варош*, у *џрамџу џримиџи*, *дом са џринадлежасиџим грунџом*, *домовни грунџ*, *џисаније фундуалноје*, *свидџетелноје фун-*

²³ П. Ивић, А. Младеновић, *о. с.*, 100–101.

дуалноје *ѝсаније*, *наѝурална* и *ѝравилна ѝѝѝоркиња*. Ови облици су хибридни не само по пореклу лексема већ и по начину позајмљивања из другог језика. У неким од њих се део страног израза преузима, а део преводи на словенски, тј. семантички калкира према страном моделу, нпр. *краљево* према лат. *regio*, *ѝсаније* према лат. *litterae*, *домовни* према нем. *Haus*. Такав процес словенизације очигледан је и у примеру *ѝромениѝелно* или *фундуалноје ѝсаније*, који садржи одговарајућу домаћу (посрбицу) и страну лексему истог значења.

Словенизацију актуелног лексикона наговештавају варијанте израза: *засједаније–сесија*, *учиниѝи ѝромену – учиниѝи ѝрамѝу*, *свидјетелноје–свидјетелноје фундуалноје ѝсаније*.

Неке лексеме су изведене од позајмљеница, нпр. *магисѝраѝски* („који се односи на магистрат“ — од именице *магисѝраѝ*); *бировсѝво* („мандат челника општине“ — од именице *биров*); *хаѝтариѝи* („одредити границу између два насеља“ — од именице *хаѝтар*); *биваѝелница* („становница“ — од именице *биваѝел*); *ѝѝѝоркиња* („старатеља“ — од именице *ѝѝѝор*).

У речнику страних речи предвуковског периода²⁴ већина актуелних позајмљеница потврђена је у периоду између 1666. и 1793. године. Оне су претежно заступљене пре, а понекад и знатно пре исписивања сентандрејских текстова. Незнатан је број оних уз које стоји датум после 1776. године. И то потврђује приличну устаљеност и формираност позајмљеног дела актуелне специјалне лексике.²⁵

Анализирана специјална лексика јавља се у функцији означавања реалија из одређене сфере администрације града Сентандреје у 1775–1776. години. Она је, с једне стране, саставни део прилично неодређеног речника славеносрпског са више изражајних типова, који је био оновремени језик писмености и књижевности код Срба. С друге стране, она садржи позајмљенице јер се ствара у конкретним друштвеним и културним и језичким условима оновремене Угарске. У пет издвојених лексичко-семантичких група позајмљенице су нешто бројније од домаћих славенизама и речи из српског народног језика. Фонолошка, морфолошка, творбена, као и семантичка адаптација позајмљеница показује приличан степен стабилности и система-

²⁴ В. нап. 16.

²⁵ Стварање и адаптација терминолошке лексике XVII и XVIII века код Срба помоћу позајмљеница показују се стабилнијим и систематичнијим од формирања исте лексике домаћим средствима изражавања. О томе в. рад: С. Ристић, *Лексика ѝокуѝсѝва сѝраног ѝорекла у речницима ѝредвуковског времена*, О лексичким позајмљеницама, Суботица–Београд 1996, 253–268.

тичности. То потврђује и чињеница да се од позајмљеница изводе нове речи. Поред такве адаптације, тежње ка посрбљавању славенизама и словенизацији позајмљеница нису систематске, јављају се од случаја до случаја. Та тежња је нарочито очигледна у хибридним изразима у чијем саставу су уз позајмљенице најчешће и словенске лексеме. Неадаптираност мањег броја позајмљених израза, као и несистематичност у посрбљавању и словенизацији јављају се и као резултат ненормираности славеносрпског језика.

Актуелни лексикон по неким битним особинама припада новијој епоси развоја терминологије у језику Срба. У њему су турцизми, за разлику од претходне епохе, сведени на сасвим мали број. Честа употреба позајмљеница из латинског и других европских језика такође показује његову основну оријентацију према терминолошкој лексици нове епохе. Међутим, у терминологији савременог стандардног израза српског језика јединице овог лексикона, сем оних које припадају општем фонду, нису остале у употреби. Већи део домаћих и позајмљених израза данас се не користи уопште, а мањи део има другу сферу употребе.

173.

Писаніс Фридриху Д. Вѣдлингову Винограда Гр. Косту Пачу.

Видно види Петрову Нардара, како Платиоу Квенту
 сасѣ својо: Витрувио: Платио: Мариа Уршова =
 Јурија Сестраши Га Брапа Свѣго Почившега Ја =
 нити Квенту додосега Гр. Пачурану Пачураи и Гр.
 Косту Пачу 1821. сло: Свѣ и прѣресеца и Бра =
 дорина; и Анотши Унога исплатица; додосега Пти =
 мѣси, сасѣ својо: Витрувио: Гадоу дра. Јурија =
 Квенту Виногра: Пашману; по: Витро Пашману.
 1. 22 састављеница Неисплативант Витрописавоу
 дрѣ Прау; и тако Пачуросе реситиу Виноград
 Гр. Косту Пачу Га Витрописаву Влад Новау
 дра Вина Навино: Авѣ: Квенту Виноград Свѣ
 Пачурану сасѣ. Кошиа Брѣнд Пачурану с Грѣко.
 Страно Грѣтѣи Фрагари, Квѣ Не Матроград ага
 монгарати бѣши, Витрописаву Винограда Не =
 хотѣти исплати: Галис болшега Витроја рѣзи
 и дрѣсе Гр. Косту Пачу Га Саврѣтанис и =
 Брашиу Гашиу Пачу: Пачурану Грѣтѣи
 Галис Писаніс, како Га Витрописавоу Ва =
 нѣроу Пачурану до Витроја, дрѣ Не Ма =
 тросу: 1. Свѣ Анотрей. 29. Јуни Мѣу Анотрија
 1740.

Јулиану Павлу: Шодисаи (С)
 В. Варшаву Матросу (С)

Бисро: Пачура Пачура.
 Г. Р.
 Стрѣта Софрѣи.
 Павсу Попови.
 Грѣтѣи Лозансу.
 Јулија Пачурану.
 Александрѣ Шодиски.
 Грѣтѣи Грѣ.